नोऽपि । अहरहर्ब्राह्मणेभ्योऽन्नं दद्यान्मूलफलशाकानि वेत्यपैनं मनुष्ययज्ञं समाप्नोति ॥

Hospitibus in India summam reverentiam tributam esse, nisi antiquioribus auctoritatibus constaret, etiam his recentiorum scriptorum sententiis appareret: अत एव यमः । न पृच्छन्नोत्तचरणे देशं नाम कुलं श्रुतं । अध्वनोऽप्यागतं विप्रं भोजनार्थमुपस्थितमिति ॥ न केवलं गोत्रप्रश्नादिवर्जनं किं तर्हि देवताबुद्धिरपि कर्तव्या । तदुक्तं शातातपेन । चित्ते विभावयेत्तस्मिन्यासः स्वयमुपागत इति ॥ विष्णुपुराणेऽपि । स्वाध्यायगोत्रचरणमपृष्टापि तथा कुलं । हिरण्यगर्भबुद्ध्या तं मन्येताभ्यागतं गृहीति ॥ देवताबुद्धिविषयत्वे हेतुः सर्वदेवमयत्वं । तच्च पुराणसारे दर्शितं । धाता प्रजापतिः शुक्रो वह्निर्वसुगणो यमः । प्रविश्यातिथिमेते वै भुंजतेऽन्नं द्विजोत्तमेति ॥ गोत्रादिप्रश्ने बाधो यमेन दर्शितः । देशं नाम कुलं विद्यां पृष्ट्वा योऽन्नं प्रयच्छति । न स तत्फलमाप्नोति दत्त्वा स्वर्गं न गच्छतीति ॥

अतिथित्वेन स्तुवन्नन्यानपि भोजनीयानाह (scil. Paráṣara) । पापो वा यदि चांडालो विप्रघ्नः पितृघातकः । वैश्वदेवे तु संप्राप्तः सोऽतिथिः स्वर्गसंक्रम इति ॥ पापो गोवधाद्युपपातकी । एतेषां भोजनीयत्वमेव न त्वशेषातिथ्यसत्काराहत्वमेतदेवाभिप्रेत्याश्वमेधिके वर्णितं । चांडालो वा श्वपाको वा कालेयः कश्चिदागतः । अन्नेन पूजनीयश्च परत्र हितमिच्छतेति ॥ विष्णुधर्मोत्तरे । चांडालो वाथ पापो वा शत्रुर्वापि नृघातकः । देशकालेऽभ्युपगतो भरणीयो मतो मयेति ॥

Fol. 156[a]. *Iti bhojanaprakaraṇam.*

Fol. 156[b]. *Ity ahaḥseshádikṛityam.* Sequuntur de cubili praecepta quaedam: शयनप्रकारमाह हारीतः । सुप्रक्षालितचरणतलो रक्षां कृत्वोदकपूर्णघटादिमंगलोपेत आत्माभिरूपामनुपहतां सुत्रामाणमिति पठन् शय्यामधिष्ठाय रात्रिसूक्तं जपित्वा विष्णुं नमस्कृत्य सर्पाय सर्प भद्रं त इति श्लोकं जपित्वेष्टदेवतास्मरणं कृत्वा समाधिमास्थायान्यांश्च वैदिकान्मंत्रान्सावित्रीं च जपित्वा मंगल्यश्रुतं शंखं च शृण्वन्दक्षिणाशिराः स्वपेदिति । दक्षिणाशिरा इति प्रदर्शनार्थं । तथा च विष्णुपुराणं । प्राच्यां दिशि शिरः शस्तं याम्यायामथवा नृप । सदैव स्वपतः पुंसो विपरीतं तु रोगदमिति । गर्गोऽपि । स्वगृहे प्राक्शिराः शेते ह्यायुष्यं दक्षिणाशिराः । प्रत्यक्शिराः प्रवासे तु न कदाचिदुदक्शिराः ॥ पुराणेऽपि । रात्रिसूक्तं जपेत्स्मृत्वा सर्वांश्च सुखशायिनः । नमस्कृत्याव्ययं विष्णुं समाधिस्थः स्वपेन्निशीति ॥ *sukhaṣáyino* 'pi Gobhilena[1] darṣitáḥ । अगस्तिर्माधवश्चैव मुचुकुंदो महामुनिः । कपिलो मुनिरास्तीकः पंचैते सुखशायिनः ॥ शयने वर्जनीयानाह मार्कंडेयः । शून्यालये श्मशाने च एकवृक्षे चतुष्पथे । महादेवगृहे वापि मातृवेश्मनि न स्वपेत् ॥ न यक्षनागायतने स्कंदस्यायतने तथा । कूलच्छायासु च तथा शर्कराकोष्टपांशुषु ॥ न स्वपेच्च तथा गर्ते विना वीक्षां कथंचन । धान्यगोविप्रदेवानां गुरूणां च तथोपरि ॥ न चापि भग्नशयने नाशुचौ नाशुचिः स्वयं । नार्द्रवासा न नग्नश्च नोत्तरापरमस्तकः । नाकाशे सर्वशून्ये च न च चैत्यद्रुमे तथा ॥ विष्णुरपि । नार्द्रवासाः स्वपेत्न पलाशशयने, न पंचदारुकृते, न गजभग्नकृते, न विद्युद्दग्धे, नाग्निप्लुष्टे, न बालमध्ये, न वारिमध्ये, न धान्ये, न गोगेहे, न गुरुहुताशनसुराणामुपरि, नोच्छिष्टे, न दिवेति ॥ etc.

Fol. 158[a]. *Idánim prakṛitán evábhishiktasya kshatriyasyásádháraṇadharmán áha.*

Fol. 169[a]. *Iti rájadharmaprakaraṇam. Kramaprápta vaiṣyásádháraṇadharmán áha.*

Fol. 170[b]. *Iti vaiṣyadharmaprakaraṇam.*

Fol. 173[a]. *Iti ṣúdradharmaprakaraṇam.*

Prathamo 'dhyáyaḥ.

Lectio secunda incipit: प्रथमेऽध्याये व्यासेन पृष्टयोर्वर्णचतुष्टयसाधारणधर्मयोर्मध्ये साधारणं धर्मं संक्षिप्यासाधारणधर्मः प्रपंचितः । अथेदानीं संक्षिप्तः साधारणो धर्मो द्वितीयेऽध्याये प्रपंच्यते । अथवा पूर्वाध्याय आमुष्मिकधर्मप्राधान्येन प्रवृत्तः । अयं त्वैहिकजीवनहेतुधर्मप्राधान्येन प्रवर्तते । तत्रादावध्यायप्रतिपाद्यमर्थं प्रतिजानीते । अतः परं गृहस्थस्य धर्माचारं कलौ युगे । धर्मं साधारणं शक्त्या चातुर्वर्ण्याश्रमागतं । तं प्रवक्ष्याम्यहं पूर्वं पराशरवचो यथेति ॥

Fol. 184[a]. De variis cincinnorum gerendorum modis haec: तत्र ऋषिभेदेन चूडानियममाह लौगाक्षिः । दक्षिणतःकमुंजा[2] वसिष्ठानामुभयतोऽत्रिकाश्यपानां मुंडा भृगवः पंचचूडा अंगिरसः । मंडनार्थं शिखिनोऽन्ये यथाकुलधर्मं वेति ॥

Fol. 184[b]. *Iti garbhádhánádi-chúḍánta-saṃskáraprakaraṇam. Athopanayanam.*

Fol. 192[b]. *Iti brahmacháriprakaraṇam. Atha gṛihasthásramaṃ nirúpayituṃ tadadhikárahetu snánam ádau nirúpyate.*

Fol. 193[b]. *Iti snátakaprakaraṇam. Atha viváhaḥ.*

Fol. 197[b]. Postquam praecepta plura attulit, quibus quominus consobrina in matrimonium ducatur prohibetur, haec addit: ननु ब्राह्मादिविवाहविषये मातुलसुताया इव मातृष्वसृसुताया अपि विवाहः प्राप्नुयात् । तन्न । शिष्टगर्हितत्वेन तत्र निषेधस्मृतिकल्पनात् । शिष्टगर्हितस्यानुपादेयत्वं याज्ञवल्क्य आह । अस्वर्ग्यं लोकविद्विष्टं धर्ममप्याचरेन्न त्विति । यद्यपि मातुलसुतापरिणयनमुदीच्यशिष्टगर्हितं, tathápi *dákshiṇátyaṣishṭair ádṛitatvena* नाविगीतोऽयमुदीच्यानामाचारः । न च दाक्षिणात्यानां रागमूलत्वं शंकनीयं विधिनिषेधपरीक्षकैरेव तद्विवाहकरणात् । मातृष्वसुः सुताविवाहस्त्वविगीतेन शिष्टाचारेण गर्हितः । मातुलसुताविवाहस्यानुग्राहकाः श्रुत्यादयः । तत्र मंत्रवर्णः । आ याहीन्द्र पथिभिरीळितेभिर्यज्ञमिमं नो भागधेयं जुषस्व । तृप्तां जहुर्मातुलस्येव योषा भागस्ते पैतृष्वसेयी वपामिवेति ॥

Fol. 201[a]. प्रवरगोत्रयोः समानत्वासमानत्वे बौधायनकात्यायनविश्वामित्रगर्गादिप्रणीतेषु प्रवरग्रंथेषु प्रसिद्धे ।

Fol. 206[a]. *Atha viváhabhedá uchyante.*

[1] Gálavena B. s. m. C.

[2] कंमुजा C. Lectionem Vedicam दक्षिणतस्कपर्दं esse, nemo est qui ignoret. Mádhava vocabulum कमुंजा per केशपंक्ति explicat. Cf. Nirṇayasindhu, p. 191.